

IWT SBO PROJECT 120003 “SeArch”

Archaeological heritage in the North Sea

Development of an efficient assessment methodology and approach towards a sustainable management policy and legal framework in Belgium.

Archeologisch erfgoed in de Noordzee

Ontwikkeling van een efficiënte evaluatiemethodologie en voorstellen tot een duurzaam beheer in België.

Natrajecten Publiekswerking

WP 3.4.

Verantwoordelijke partners: Onroerend Erfgoed, UG-RCMG

Auteurs: S. Van Haelst, M. Pieters, T. Missiaen

Januari 2017

Inhoudstafel

1. Inleiding.....	3
2. Natrajecten omtrent publiekswerking.....	3
2.1. TV documentaire over archeologisch erfgoed in de Noordzee.....	3
2.2. Documentairefilm/Masterthesis/eindwerk, Justine Cappelle, masterstudente Ritcs	3
2.3. Documentaire over de wrakken van Operatie Dynamo, Channel4	4
2.4. Virtual reality	4

1. Inleiding

Dit rapport bevat de informatie over de geplande natrajecten omtrent Publiekswerking (WP3.4.). Bij aanvang van het project werd er één belangrijk natraject opgegeven, namelijk een TV documentaire over het archeologisch erfgoed in de Noordzee waarin de verworven informatie en de ontwikkelde methodologie uit het SeArch-project in zouden opgenomen worden. Verder zijn er nog enkele natrajecten in de vorm van film/documentaires bijgekomen, alsook een natraject met betrekking tot virtual reality.

2. Natrajecten omtrent publiekswerking

2.1. TV documentaire over archeologisch erfgoed in de Noordzee

De nieuw verworven informatie en de ontwikkelde methodologie uit het SeArch-project leveren voldoende materiaal voor het maken van een TV documentaire over het archeologisch erfgoed in de Noordzee. Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft zich bij de aanvang van dit project geëngageerd om als trekker op te treden voor het realiseren van zo een film. Zie tekst uit de officiële engagementsbrief:

Agentschap Onroerend Erfgoed

Referentie: "Engagementsbrief met betrekking tot de natrajecten voortvloeiend uit het IWT SBO Projectvoorstel "Archeologisch Erfgoed in Zee""

Brief van 3 Januari 2012

Ondertekend door Administrateur-generaal Sonja Vanblaere

Natraject 2: het agentschap engageert zich ook graag om bij beëindiging van het project als trekker op te treden voor het realiseren van een film geschikt voor uitzending op de betere televisiezoekers over archeologisch erfgoed in de Noordzee, gebaseerd op de nieuwe aanpak zowel wat het in kaart brengen van het erfgoed betreft als wat beheer van het erfgoed in de Noordzee betreft.

2.2. Documentairefilm/Masterthesis/eindwerk, Justine Cappelle, masterstudente aan het RITCS (Royal Institute for Theatre, Cinema & Sound) te Brussel

Masterstudente Justine Cappelle zal in 2017 een documentairefilm maken over de voorspelling dat kuststeden in de toekomst zullen verdwijnen door de stijging van de zeespiegel. In deze documentaire zal zij allerhande thema's aanhalen die ook onderwerp waren van het SeArch project (verzonken steden, landschappen en scheepswrakken, en het huidige onderzoek hiernaar). Het agentschap Onroerend Erfgoed leverde haar in tussentijd onderwaterfilmbeelden van scheepswrakken aan die tijdens het SeArch-project werden gemaakt. Daarnaast zal het agentschap Onroerend Erfgoed haar alle gewenste informatie verschaffen over het archeologisch onderzoek op de Noordzee.

2.3. Documentaire over de wrakken van Operatie Dynamo, Channel4 (John Hayes Fisher & Arthur Williams)

Vormalig BBC documentaire producer John Hayes Fisher wil in 2017 een documentaire maken over operatie Dynamo, de reddingsoperatie waarbij in mei en begin juni 1940 honderdduizenden geallieerde soldaten uit de Duitse omsingeling konden gered worden vanaf de stranden van Duinkerke tot De Panne. Aangezien vele soldaten ook van de stranden van het Belgische De Panne werden geëvacueerd en omdat één van de 3 vluchtroutes door Belgische wateren liep waarbij diverse schepen werden gekelderd heeft John via Bas Coolen van Adede het agentschap Onroerend Erfgoed gecontacteerd voor meer informatie over deze scheeps- en vliegtuigwrakken gelegen op Belgisch grondgebied. Het toeval wil dat één van de eerste wrakken die volgens de nieuwe wet van 4 april 2014 betreffende de bescherming van het Cultureel Erfgoed Onderwater erkend werden als cultureel erfgoed onderwater en vervolgens ook beschermd werd, een schip is dat deelnam aan operatie Dynamo. Het handelt hier om de HMS Wakeful, een Britse destroyer die binnen de Belgische territoriale zee getorpedeerd werd door een Duitse E-boot waarbij meer dan 700 Britse soldaten het leven lieten.

Voor het maken van deze documentaire zal het agentschap Onroerend Erfgoed de documentairemakers ondersteunen met het verschaffen van informatie en het helpen organiseren van enkele duiken op de Britse wrakken HMS Wakeful en HMS Basilisk, die beiden deelnamen aan Operatie Dynamo. In deze documentaire zal het belang en de bescherming van onderwatererfgoed, het statuut van oorlogsgraf,... zeker benadrukt worden. De documentaire zal via Channel4 ontwikkeld worden met Arthur Williams als presentator. De mogelijkheid bestaat dat deze documentaire wereldwijd verspreid zal worden.

2.4. Virtual reality

Eén van de grote struikelblokken bij het onderzoek naar cultureel erfgoed onderwater (OCE) is de slechte visibiliteit van dit erfgoed bij het brede publiek. Dit maakt het tot één van de minst geëxploiteerde 'resources' van Europa. Een belangrijke reden hiervoor is het ontbreken van de derde dimensie. Dit wordt soms ook de "vloek van Gutenberg" genoemd: we denken nog teveel in 2D projecties (cfr. boeken) maar dit is een simplificatie van de werkelijkheid die van nature driedimensioneel is. Maar zelfs spectaculaire 3D beelden hebben vaak nog een hoog 'wat stelt dit voor' en 'so what' gehalte – met andere woorden, ze zijn enkel verstaanbaar voor de experts. Deze beelden moeten dus nog bijkomend 'vertaald' worden naar het brede publiek. Dit kan o.a. gebeuren door het toevoegen van virtual reality 'constructies' van hoe het er vroeger in werkelijkheid heeft uitgezien. Hiermee kan het publiek zich vereenzelvigen, en dit spreekt op een duidelijke manier aan.

Begin februari 2017 werd bij het EU H2020 onderzoeksprogramma CULT-COOP-07-2017 (Cultural heritage of European coastal and maritime regions) een proposal ingediend dat hoopt deze lacune aan te pakken. Het CHEDIH proposal ('Cultural Heritage and Environmental Data Innovation Hub') verenigt partners uit Italië (ETT SpA - coördinator), Duitsland (MARUM), UK (Bangor University), België (VLIZ, UG-RCMG), Frankrijk (ACRI-HE), Malta en UNESCO-IOC.

Het werkpakket 'Making the Invisible Visible', geleid door VLIZ en UG-RCMG, neemt de huidige duiken en 3D technologie een belangrijke stap verder. Het werkpakket omhelst de volgende taken:

- (1) bevraging van het brede publiek over hoe we OCE beter zichtbaar kunnen maken;

- (2) gedetailleerd onderzoek (met duikers en verschillende akoestisch technieken zoals *SES-2000 Quattro*) van geselecteerde onderwatersites in de Noordzee en Middellandse Zee;
- (3) Virtuele duiken op een aantal geselecteerde sites;
- (4) Ontwikkeling van virtual reality tools en een virtual diving tool op basis van de resultaten van (2) en (3);
- (5) Directe interactie van de bekomen visualisatietechnieken met het brede publiek.